

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 1957, sp. zn. 1 Tz 117/57

Číslo: 85/1957

Právní věta:

Aby šlo o dobrovolné upuštění od dokonání trestného činu, musí pachatel, který se o trestný čin pokusil, vědět, že čin může dokonat, avšak z vlastního dobrovolného rozhodnutí čin dokonat již nechce. Toto jeho rozhodnutí nesmí být ovlivněno překážkami, které by mu bránily čin dokonat nebo dále pokračovat v původně zamýšleném útoku.

Skutečnost, že existuje překážka bránící dokonat čin, nevylučuje ještě sama o sobě dobrovolnost ve smyslu § 5 odst. 3 tr. zák., mohl-li pachatel tuto překážku bez větších obtíží překonat.

Jestliže pachatel v úmyslu spáchat jiný trestný čin, nenaplní všechny jeho znaky, avšak dokoná znaky trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 tr. zák. obsažené v znacích jiného trestného činu, dopustí se pokusu tohoto jiného trestného činu, pokud není trestný čin omezování osobní svobody přísněji trestný. Nejde tu tedy o souběh trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 tr. zák. a pokus dalšího trestného činu.

Těžší následek podle 229 odst. 3 tr. zák., jímž je těžká újma na zdraví nebo smrt, způsobený trestným činem omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1 tr. zák., přichází v úvahu tenkrát, byl-li způsoben jen z nedbalosti.

K poměru trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 tr. zák. a trestných činů znásilnění podle § 8 tr. zák., pokusu znásilnění podle § 5 odst. 1, § 238 tr. zák., (úmyslného) ublížení na zdraví nebo smrt podle § 219 odst. 1, 3 nebo 4, § 220 odst. 1, 2 anebo trestného činu vraždy podle § 216 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.07.1957

Spisová značka: 1 Tz 117/57

Číslo rozhodnutí: 85

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Delikt dokonáný, Nedbalost, Nedokonáný trestný čin, Okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, Omezování osobní svobody, Pokus, Souběh, Soulož, Těžká újma na zdraví, Ublížení na zdraví, Vražda, Znásilnění

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obžalovaný v úmyslu donutit k souloži dívku P, která šla kolem něho po silnici, udeřil tuto ze zadu do hlavy a poválil ji do příkopu. P se obžalovanému bránila a volala o pomoc. Na to obžalovaný v dalších útocích vůči dívce přestal, pomohl jí vstát, žádal ji, aby nikomu neříkala, že ji napadl, a doprovodil ji na silnici. Napadená jednáním obžalovaného utrpěla na hlavě tržnou ránu v délce 2 cm, otřes mozku s dalšími neurotickými potížemi, následkem čehož byla po dobu dvou měsíců neschopná práce a po další dva měsíce byla schopna konat práce jen méně kvalifikované.

Lidový soud v Moravských Budějovicích uznal obžalovaného vinným trestným činem pokusu znásilnění podle § 5 odst. 1, § 238 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. a odsoudil jej za to k trestu odnětí svobody na tři roky a ke ztrátě čestných práv občanských. Zvláště přitěžující okolnost podle § 238 odst. 2 písm. b) tr. zák. spatřoval lidový soud v tom, že obžalovaný násilí na P provedl způsobem zvláště surovým a hrubým.

Krajský soud v Jihlavě k odvolání, které podal pouze obžalovaný, zrušil rozsudek lidového soudu a uznal obžalovaného vinným trestnými činy ublížení na zdraví podle § 219 odst. 1 tr. zák. a omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1, 3 tr. zák. a odsoudil jej k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dvacet měsíců. Pokud jde o pokus znásilnění, dospěl krajský soud k závěru, že obžalovaný dobrovolně upustil od dokonání trestného činu znásilnění.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem zrušil rozsudek krajského soudu a tomuto soudu nařídil, aby ve věci znova jednal a rozhodl.

Odůvodnění:

Generální prokurátor ve stížnosti pro porušení zákona uvedl:

1. že krajský soud pochybil v tom, že pro otázku, zda obžalovaný dobrovolně upustil od způsobení výsledku uvedeného v zákoně, nezval v úvahu všechny zjištěné skutečnosti, zejména to, že obžalovaný nedokonal znásilnění jen pro odpor napadené.
2. že krajský soud nesprávně kvalifikoval jednání obžalovaného podle § 219 odst. 1 tr. zák., neboť k těžšímu následku podle § 229 odst. 3 tr. zák. stačí nedbalost,
3. že krajský soud nesprávně dovozuje, že pro kvalifikaci podle § 229 odst. 2 písm. a) tr. zák. musí dojít aspoň k pokusu trestného činu, který pachatel omezováním osobní svobody usnadnil.

Ad 1. Pokud jde o otázku dobrovolného upuštění od způsobení výsledku uvedeného v zákoně je třeba uvážit:

Aby šlo o dobrovolné upuštění od dokonání trestného činu, musí pachatel, který se o trestný čin pokusil, vědět, že čin může dokonat, avšak z vlastního dobrovolného rozhodnutí čin dokonat již nechce. Toto jeho rozhodnutí nesmí být ovlivněno překážkami, které by mu bránily čin dokonat nebo dále pokračovat v původně zamýšleném útoku.

Skutečnost, že existuje překážka bránící dokonat čin, v daném případě, že se napadená bránila, nevylučuje ještě sama o sobě dobrovolnost ve smyslu § 5 odst. 3 tr. zák., mohl-li pachatel tuto překážku bez větších obtíží překonat. (V tomto smyslu je nutno doplnit rozhodnutí č. 114/52 sb. rozh. tr.)

Jedině tehdy, rozhodl-li se pachatel z vlastní vůle nepokračovat dále a nedovést své původní rozhodnutí k dokonání trestného činu, ačkoli jej mohl úspěšně dokonat (nebo se domnívat, že může trestný čin dokonat), jde o dobrovolné upuštění hod způsobení výsledku uvedeného v zákoně podle § 5 odst. 3 tr. zák. (viz též č. 7/57 sb. rozh. tr.).

V daném případě měl proto krajský soud vzít k úvahu veškeré zjištěné okolnosti případu a podle nich dovodit, zda jde o dobrovolné upuštění v tom smyslu, jak je výše uvedeno.

Obžalovaný uvedl, že se P nebránila a že ji na její prosby pustil.

Svědce P uvedla, že obžalovaného prosila, aby ji nechal, a že se potom bránila až do doby, kdy ji obžalovaný pustil. U odvolacího líčení tato svědkyně uvedla, že již všechno zapoměla, na nic se přesně nepamatuje, myslí, že se obžalovanému bránila jen chvíli, pak, když ji tloukl, už se nebránila.

Tyto zjištěné okolnosti krajský soud nerozebral a nedovodil z nich své rozhodnutí. Jde především o okolnost, tvrzenou obžalovaným, že napadenou pustil, protože se bránila a volala o pomoc. Toto tvrzení je třeba náležitě vysvětlit. Při tom bude třeba zjistit, zda podle vědomí obžalovaného mohl, či nemohl čin dokonat, zejména však, zda v případě, že se napadená stále bránila, mohl obžalovaný vzhledem ke svým fyzickým silám a své převaze nad napadenou její odpor překonat.

Teprve po uvážení a zjištění všech těchto okolností novým výsledkem obžalovaného a poškozené může soud posoudit, zda obžalovaný dobrovolně upustil od způsobení výsledku uvedeného v § 238 odst. 1 tr. zák.

Jelikož krajský soud všechny tyto okolnosti buď nezjistil nebo neuvážil, nerozhodl spravedlivě.

Ad. 2. Kvalifikace podle § 229 odst. 3 tr. zák., již je těžká újma na zdraví nebo smrt, způsobená trestným činem omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1 tr. zák. přichází v úvahu tenkrát, byla-li těžká újma na zdraví nebo smrt způsobena jen z nedbalosti. Tam, kde tento následek pachatel způsobil úmyslně, přichází v úvahu souběh trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1 tr. zák. a trestného činu ublížení na zdraví, a to buď podle § 220 odst. 1 nebo § 220 odst. 1 a 2 tr. zák. (jestliže pachatel úmyslně způsobil poškozenému těžkou újmu na zdraví nebo v tomto úmyslu z nedbalosti smrt) nebo podle § 219 odst. 1, 4 tr. zák. (jestliže pachatel úmyslně poškozenému ublížil na zdraví, aniž měl v úmyslu způsobit mu těžkou újmu na zdraví, avšak zavinil z nedbalosti jeho smrt) anebo vraždy podle § 216 tr. zák. (jestliže pachatel poškozeného přitom úmyslně usmrtil). Podřazení těžšího následku těžké újmy na zdraví nebo smrti způsobeného úmyslně pouze pod ustanovení § 229 odst. 1, 3 tr. zák. by nevystihlo dostatečně stupeň nebezpečnosti činu pro společnost vyjádřeného v trestních sazbách, neboť trestní sazba podle § 229 odst. 3 tr. zák., je nižší, než podle § 219 odst. 4, §§ 220 a 216 tr. zák. Výjimku vzhledem k trestním sazbám tvoří trestný čin ublížení na zdraví podle § 219 odst. 3 tr. zák., kde trestní sazba je nižší než v § 229 odst. 3 tr. zák. Jestliže se tedy pachatel dopustil trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1 tr. zák. a při tom úmyslně ublížil poškozenému na zdraví podle § 219 odst. 1 tr. zák. a z nedbalosti mu způsobil těžkou újmu na zdraví (§ 219 odst. 3 tr. zák.), nutno pachatele uznat vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 219 odst. 1 tr. zák. a skutečnost, že jednáním podle § 219 odst. 1 tr. zák. vznikla z nedbalosti pachatele poškozenému těžká újma na zdraví, nutno postihnout kvalifikací podle § 229 odst. 3 tr. zák.

Krajský soud proto nepochybil, když jednání obžalovaného kvalifikoval podle § 219 odst. 1 a § 229 odst. 1, 3 tr. zák. za předpokladu, že těžkou újmu na zdraví poškozené P obžalovaný způsobil z nedbalosti. Kdyby ovšem krajský soud dospěl k názoru, že obžalovaný měl v úmyslu způsobit napadené těžkou újmu na zdraví, nemohl by čin posoudit podle § 229 odst. 1, 3 tr. zák., nýbrž musel by uznat souběh trestného činu ublížení na zdraví podle § 220 odst. 1 tr. zák. a omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1 tr. zák.

Ad 3. Krajský soud nesprávně uvádí v rozsudku, že neshledal zvláště přitěžující okolnost podle § 229 odst. 2 písm. a) tr. zák., že totiž se obžalovaný dopustil omezování osobní svobody v úmyslu usnadnit trestný čin znásilnění, neboť tato zvláště přitěžující okolnost je prý na místě jen tehdy, kdyby došlo

aspoň k pokusu tohoto trestného činu.

Kdyby došlo aspoň k pokusu trestného činu, který pachatel omezováním osobní svobody usnadnil, šlo by tu o souběh trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. s pokusem trestného činu, který měl pachatel v úmyslu usnadnit.

Zvláště přitěžující okolnost podle § 229 odst. 2 písm. a) tr. zák. však nevylučuje souběh trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1 tr. zák., a trestného činu, který tím měl být usnadněn, nýbrž je dána již tehdy, když nedošlo ani k pokusu činu, který pachatel měl v úmyslu usnadnit omezováním osobní svobody. Stačí, že pachatel měl v úmyslu usnadnit činem podle § 229 odst. 1 tr. zák. jiný trestný čin a nezáleží na tom, zda tento jiný trestný čin byl skutečně spáchán nebo zda došlo k jeho pokusu ve smyslu § 5 odst. 1 tr. zák.

Pokud jde o poměr trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 tr. zák. a dalšího trestného činu, nutno v této souvislosti ještě zdůraznit, že nepůjde o souběh uvedených trestných činů, resp. o souběh trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 tr. zák. a pokusu dalšího trestného činu, jestliže ve znacích druhého trestného činu je již obsaženo omezování osobní svobody – jestliže tedy trestný čin omezování osobní svobody je konsumován dalším trestným činem, ovšem za předpokladu, že další trestný čin je přísněji trestný.

Jestliže tudíž pachatel v úmyslu spáchat jiný trestný čin, nenaplní všechny jeho znaky, avšak dokoná znaky trestného činu omezování osobní svobody podle § 229 tr. zák. obsažené v znacích jiného trestného činu, dopustí se pokusu tohoto jiného trestného činu, pokud není trestný čin omezování osobní svobody přísněji trestný. Proto souběh trestného činu omezování osobní svobody s trestným činem znásilnění podle § 238 tr. zák. nebo jeho pokusem, byl-li trestný čin omezování osobní svobody prostředkem k znásilnění, není možný a půjde jen o trestný čin znásilnění podle § 238 tr. zák. nebo o pokus tohoto trestného činu podle § 5 odst. 1, § 238 tr. zák. Nemožnost souběhu trestných činů podle §§ 229 a 238 tr. zák. ovšem nebrání, aby tam, kde pachatel sice dobrovolně upustil od pokusu dalšího trestného činu, dokonal ale již trestný čin omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1 tr. zák., nebylo uznáno, že se tohoto činu dopustil za okolnosti uvedené v § 229 odst. 2 písm. a) tr. zák., t. j. v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

Z toho plyne, že v souzeném případě, uzná-li krajský soud, že se obžalovaný dopustil pokusu trestného činu znásilnění podle § 5 odst. 1, § 238 tr. zák., odpadá souběh s trestným činem podle § 229 tr. zák. Uzná-li však krajský soud, že obžalovaný je beztrestný pro pokus trestného činu znásilnění podle § 5 odst. 3 tr. zák. (dobrovolné upuštění od pokusu), přichází v úvahu již dokonáný trestný čin omezování osobní svobody podle § 229 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 tr. zák. v souběhu s trestným činem ublížení na zdraví podle § 219 odst. 1 tr. zák., resp. trestný čin podle § 229 odst. 1, 2 písm. a), tr. zák. v souběhu s trestným činem podle § 220 odst. 1 tr. zák. (podle toho, zda obžalovaný měl či neměl v úmyslu, byť i jen eventuálním) způsobit poškozené těžkou újmu na zdraví.